

2011. SZEPTEMBER 22. CSÜTÖRTÖK

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 19

PÓTOR ÁRON

Az eltört cserépedény

^{19,1}Ezt mondta az Úr: Menj el a fazekashoz, és vedd tőle egy cserépkorsót! Azután vedd magad mellé néhány embert a nép és a papok vénei közül, ^{19,2}és menj ki a Ben-Hinnóm völgyébe, a fazekasok kapujának bejáratához, és hirdesd ott azokat az igéket, amelyeket én mondok neked! ^{19,3}Ezt mondd: Halljátok az Úr igéjét, Júda királyai és Jeruzsálem lakói! Így szól a Seregek Ura, Izráel Istene: Én veszedelmet hozok erre a helyre, aki csak hallja, beleszendül a füle! ^{19,4}Mert elhagytak engem, ezt a helyet pedig idegenné tették számomra azzal, hogy más isteneknek tömjéneznék benne, akiket nem ismertek sem ők, sem őseik, sem Júda királyai. Sok ártatlan vért is ontottak ezen a helyen. ^{19,5}Áldozóhalmokat is építettek a Baalnak, és elégették fiaikat égőáldozatul a Baalnak, amit én nem parancsoltam, nem rendeltem, sőt eszembe sem jutott. ^{19,6}Ezért eljön majd az idő - így szól az Úr -, amikor nem Tófetnek vagy Ben-Hinnóm völgyének nevezik már ezt a helyet, hanem öldöklés völgyének. ^{19,7}Meghiúsítom ezen a helyen Júda és Jeruzsálem terveit: odaadom ellenségeiknek és azoknak, akik az életükre törnek, hogy fegyverrel ejtsék el őket. Holttestüket pedig az ég madarainak és a föld állatainak adom eledelül. ^{19,8}Ezt a várost pusztává és iszonyatossá teszem, és aki csak erre jár, megborzasz, és iszonyat fogja el, látva a várost ért mindenféle csapást. ^{19,9}Megetetem velük fiaik és leányaik húsát, egyik ember megeszi a másiknak a húsát az ostrom nyomorúsága idején, amikor ostromolják őket ellenségeik, akik az életükre törnek. ^{19,10}Ezután törd össze a korsót azoknak a férfiaknak szeme láttára, akik veled mentek, ^{19,11}és mondd nekik, hogy így szól a Seregek Ura: Úgy összetöröm ezt a népet és ezt a várost, ahogyan összetörök a cserépedényt, úgyhogy nem lehet többé éppé tenni. A Tófetben pedig temetni fognak, mert másutt nem lesz elég hely a temetkezéshez. ^{19,12}Így cselekszem ezzel a hellyel és lakóival - így szól az Úr. A Tófethez teszem hasonlóvá ezt a várost. ^{19,13}Jeruzsálem házai és a júdai királyok palotái olyan tisztátalanok lesznek, mint az egész Tófet, mindazokkal a házakkal együtt, amelyeknek a tetején az ég egész seregének tömjéneznék, és italáldozatokat mutattak be más isteneknek. ^{19,14}Amikor megérkezett Jeremiás a Tófetből, ahová prófétálni küldte az Úr, megállt az Úr házának udvarán, és ezt mondta az egész népnek: ^{19,15}Így szól a Seregek Ura, Izráel Istene: El fogom hozni erre a városra és a hozzá tartozó többi városra mindazt a veszedelmet, amit kijelentettem róla. Mert megmakacsolták magukat, és nem hallgattak beszédemre.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jeremiás Isten parancsára szimbolikus cselekedetet hajtott végre. Tanúk jelenlétében a fazekasok kapujának (שַׁעַר הַחַרְסוּת) - cserép-törmelékek kapuja) bejáratánál összetört egy cserépkorsót. Cselekedetének értelmét a 11. versben így ma-

gyarázza meg: „Így szól a Seregek Ura: Úgy összetöröm ezt a népet és ezt a várost, ahogyan összetörök a cserépedényt, úgyhogy nem lehet többé éppé tenni.” A szimbolikus cselekedet maga is igehirdetés: szemléltetővé teszi és megerősíti a szavakban már annyiszor hirdetett ítéletes prófécia-akat. A 3. és 9. versekben a próféta megindokolja az elkerülhetetlen ítéletet. A választott nép megszegte mind az első, mind a második tábla parancsolatait. Jahvén kívül idegen isteneket

(kanaánita baálokat és asszír-babiloni csillagisteneket) is tisztelt és ártatlan vérrrel töltötte el Jeruzsálemet, azaz vétkezett a felebaráti szeretet parancsa ellen.¹

Nem véletlen, hogy Jeremiást Isten a Ben-Hinnóm völgyébe, a Jeruzsálem kapuja elé küldi, hogy ott mondja el az ítéletet, hiszen itt volt az ún. Tófet (תֹּפֶת - jelentése: tűz, tűzhely), ahol az izráéliek gyermekeiket a Moloknak szánt áldozatul égették el (2Kir 23,10; Jer 7,31; 3Móz 18,21). Pontosabban először a gyermekeknek át kellett mennie ezen a helyen a tűzön. Akinek ez sikerült, az szentnek és a Baálnak szenteltnek számított, akinek azonban nem sikerült, azt véráldozatként kellett feláldozni Baálnak. Ez utóbbi gyakran megtörtént.² A tűzáldozatnak ezt a formáját a júdai Áház és Manassé király is gyakorolta (2Kir 16,3; 21,6). Jósias király kultuszreformja során azonban tisztátalanná tette a Tófetet, hogy senki se égethesse el többé gyermekét áldozatként (2Kir 23,10).³

Jeremiás figyelmezteti Júda népét, hogy Júda bűnei miatt nem Ben-Hinnóm völgyének fogják nevezni ezt a helyet, hanem öldöklés völgyének (19,6), mivel Júdában olyan sokan meghalnak majd, hogy nem lesz hova eltemetni őket, így a Tófet is temető lesz, s a holttestek a hiénák és a keselyűk martalékává válnak, mert nem lesz, aki elzavarja őket. (19,6). A próféta előre látta (Kr. előtti 605. év végén, vagy a 604. év elején) azt a pusztítást, amit Kr. e. 587-ben Nebukadnezár végbevitt.

¹ KÜRTI LÁSZLÓ: Jeremiás könyvének magyarázata. In: Bartha Tibor (szerk.): *Jubileumi Kommentár: A Szentírás magyarázata*, Budapest, 1968, 769.

² SCHNEIDER, DIETER: *Der Prophet Jeremia*, Wuppertal, 1991. 195.

³ SCHREINER, JOSEF: *Jeremia*. Leipzig, 1984. 118.

Prédikációvázlat

Nem könnyű olvasmány Jeremiás könyve. A próféta vagy afelett búsul benne, hogy kigúnyolják, elutasítják, üldözik őt az Igéért, vagy pedig ítéletes Igét hirdet az Urat semmibe vevő népnek. A 19. részben az utóbbiról olvashatunk.

Jeremiást Isten az ún. Ben-Hinnóm völgyéhez küldte. Ez a fazekasok kapujánál volt megtalálható, amit fordíthatunk cserép-törmelékek kapujának is. A prófétának egy cserépkorsót kellett magával vinnie, s a nép, valamint papok előtt ítéletet kellett hirdetnie Jeruzsálem felett azért, mivel Júda népe elhagyta Istent. Az Úr helyett idegen isteneket követtek, sőt égőáldozatul fiaikat is feláldozták a Baálnak éppen Ben-Hinnóm völgyében, ahol a próféta meghirdette az ítéletet. Pedig Isten ilyet nem parancsolt nekik, viszont a nép figyelmen kívül hagyta Isten parancsait és rendelkezéseit.

A próféta feladata az volt, hogy az agyagkorsót az ítélet kihirdetése után összetörje szimbolikus cselekedetként. Ezzel jelképezte azt, hogy Jeruzsálem is így fog elpusztulni. Ahogyan a cserépkorsót sem lehet már újból éppé tenni, úgy Jeruzsálemet sem. A Ben-Hinnóm völgyét pedig öldöklés völgyének fogják majd nevezni, hiszen Júdában olyan sokan meghalnak majd, hogy nem lesz hova eltemetni őket, így ez a völgy is temető lesz Júda vétkei miatt. A próféta Isten Lelke által már előre látta azt a pusztítást, amit Nebukadnezár évekkel később Kr. e. 587-ben véghezvitt. Júda népe azonban nem hallgatott a prófétára, s nem bánta meg bűneit. Nem történt meg az, ami Jónás próféta ítélethirdetésekor végbement: az ítélethirdetés hatására Ninive népe megtért, s így az ítélet elmaradt.

Ez az igeszakasz is alátámasztja azt a tételt, hogy Isten kizárólagos érvénnyel akarja magának népét. Nem tűri el, hogy más isteneket imádjon. Azt akarja, hogy az Ő útjain járjon. És ez így van ma is. Isten azt akarja a mi életünkben is, hogy az Ő útján járjunk, az Ő törvényeit kövessük. És szomorúan azt kell látnia, hogy sokszor abszolút figyelmen kívül hagyjuk rendelkezéseit. Más utakon járunk. Eltávolodtunk Tőle, s bűneink azok, amelyek távol sodornak Mennyei Atyánktól. Azonban nekünk is tudnunk kell, hogy ennek következménye van, „a bűn zsoldja halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig örök élet a mi Urunk Krisztus Jézusban.” (Róm 6,23) Isten Igéje a bűn felett, az „idegen istenek követése” felett ma is ítéletet hirdet, de felkínálja a bűnbocsánat lehetőségét is. Ezért mi inkább Ninive lakosaira hasonlítsunk, akik meghallják a figyelmeztető szót és a Jézus Krisztusban kínált örömhírt, mintsem hogy Júda népére, akik nem hitték el Jeremiás ítélethirdetését, s nem tértek meg, így az ítélet beteljesedett rajtuk.